

De castraat

Over het boek

Auteur: H. P. Janssens

Uitgeverij: Clavis

Over de maker

Hild Pauline Janssens (Tongeren, 1969), is handelsingenieur en geeft les economie in het middelbaar onderwijs. Lezen is echter haar grote passie, ze houdt vooral van lijvige historische romans. Met een hoofd vol verhalen besluit ze uiteindelijk zelf te schrijven. De trilogie “Kronieken van Goud en Bloed” is haar debuut. “De castraat” is het vierde deel in de serie.

1. HET VERHAAL

1.1. Korte inhoud

“De castraat” is een psychologisch-historisch queerverhaal met een spannend einde. Louis Dubois wordt in een befaamd Italiaans castrateninstituut opgeleid tot zanger. Te midden van zijn medeleerlingen en docenten ontdekt hij zijn eigen homoseksualiteit. Een maand vakantie, op uitnodiging van zijn beschermheer bisschop Forza, inmiddels signore Ferrone, zet zijn jonge leven op losse schroeven: hij wordt hopeloos verliefd op Agoston, is eerst luistervink, nadien spion in bed in opdracht van de bisschop. Hij ontdekt dat er naast de werkelijkheid een parallelle wereld is: duister, gevaarlijk, maar opwindend. In zijn blinde naïviteit loopt Louis in Forza's val, de ware schurk in het verhaal. Wie wint dit ijselijke duel?

- Dit boek is het vierde deel van de historische trilogie “De Kronieken van Goud en Bloed”. Vind je dat dit deel zelfstandig te lezen is? Maakt het je nieuwsgierig naar de vorige delen?
- Welke invalshoek vind je het interessantst? Het historische aspect, Louis' ontwikkeling of het held-en-schurk-verhaal?

1.2. Cover

De cover is een afbeelding van een Venetiaans masker: letterlijk een verwijzing naar de setting; figuurlijk een verwijzing naar de maskers die mensen dragen om enerzijds hun ware aard te verbergen, anderzijds om zich te verschuilen achter de werkelijkheid. In het verhaal zijn beide interpretaties van toepassing. De zwarte ondergrond past bij het duistere verhaal.

- Maak een alternatieve cover met foto's uit Venetië. Neem een kijkje op Canva voor een digitaal ontwerp.

1.3. Personages

- **Louis Dubois:** hoofdpersonage en held. Via flashbacks kennen we de ingrijpendste momenten van zijn kinderleeftijd: zijn leven in het pausenvaleis van Avignon, de ketterverbranding van een Joodse familie, de vlucht naar Mornas na zijn mislukte moordpoging op bevel van de bisschop, de nachtelijke aanrandingen door de soldaten in Mornas en zijn reis naar het castrateninstituut in Castello Alto. In het instituut worstelt hij met zijn ontluikende homoseksualiteit: schuld, afkeer, woede en een gevoel van onreinheid wisselen elkaar af:

“Ik vervloek mezelf en God” (p.176) en “Ik voel me smerig en klote ellendig en ik ben woest op mezelf” (p.308). De oprechte verliefdheid op Agoston maakt hem zekerder maar ook wantrouwig en jaloers. Tijdens hun eerste ruzie wordt Agoston vermoord door Sforza. Louis stort in elkaar, verlaat het instituut en belandt in de Venetiaanse prostitutie. Sforza wint het ultieme duel na chantage: Louis zal hem volgen naar Rome onder een nieuwe identiteit. Van de naïeve 10-jarige jongen in Castello Alto evolueert hij tot een jongere met een eigen geaardheid die zich thuis voelt in een wereld “van hypocrisie en decadentie” (p.420).

- **Bisschop Stephanus Forza**, in Italië signore Ferrone, is nevenfiguur en tegenspeler van Louis. Een imponerende man met een gezicht als van een Romeins borstbeeld en een opvallend groot paars litteken op zijn wang. Als Louis' beschermheer en leraar heeft hij het motto: voor wat, hoort wat. In ruil voor het sponsoren van Louis' peperdure opleiding houdt hij hem in een ware wurggreep. Hij leert hem “mensen te lezen” (p.38), maar wil dat hij spioneert in de hoge Venetiaanse kringen. Sforza heeft alle kenmerken van een volbloed schurk: hij is intelligent, meedogenloos, manipulatief, listig en amoreel. Verandering van godsdienst en identiteit moeten zijn macht vergroten. Naar zijn seksuele voorkeur is het gissen.
- **Agoston**: een Venetiaanse spiegelslijper afkomstig van het eiland Murano. Haalt Louis uit zijn homoseksuele onzekerheid. Samen hebben ze een passionele relatie waarin toch enig wantrouwen sluipt. Uit woede om de geheime relatie doodt Sforza Agoston, zonder enig schuldgevoel.
- **de ouders van Louis**: zijn moeder overleed toen Louis 4 jaar was, zijn vader ambieert een militaire carrière en is Sforza's slaaf. Contact met Louis is er nauwelijks, Louis wordt opgevoed door het kamerpersoneel van het pausenvaleis van Avignon.
- **Louis' medestudenten** aan het Instituut voor Muzische Kunsten te Montevolpe of Vossenheuvel. Salvatore is de belangrijkste in het verhaal: is homoseksueel en heeft een geheime relatie met godsdienstleraar Nardo. Is de oudste leerling, heeft een fantastische stem maar is ijdel en houdt van uitdagingen. Wordt door de katholieke boeren van Castello Alto vermoord en gebrandmerkt met de letter 'S' van 'sodomie'. Bij zijn begrafenis besluit Louis: “Al die jaren is hij mijn vriend geweest, tot hij dat plots niet meer was. In een verdwaasd moment tijdens een onwerkelijke nacht was hij ook mijn minnaar, maar mijn geliefde was hij zeker niet. En in de toekomst zouden we heel waarschijnlijk concurrenten zijn geworden.” (p.330)

- Zijn de personages round characters? Vind je dat Louis een ontwikkeling doormaakt? Maak een tijdlijn waarop je de momenten markeert die zijn evolutie beïnvloed hebben. Schets voor jezelf een vergelijkbare tijdlijn. Evolueren de nevenfiguren ook? Of blijven ze eerder statisch?
- Op pagina 11 heeft Louis het over zijn naam. Een diepere betekenis is er waarschijnlijk niet. Of vind je van wel? Soms verhuult een naam een karaktertrek van een personage. Bij Multatuli's “Max Havelaar” vinden we een Droogstoppel en een Slijmering. Verzin enkele toepasselijke namen voor Louis. Onder welke naam zal hij naar Rome trekken?
- Hoe is Salvatore? Vind je hem sympathiek, meelijwekkend of een even grote schurk als Sforza?

1.4. Stijl

De stijl is sober en eigentijds, de zinnen zijn afwisselend kort en lang. Het verhaal is eerder beschrijvend, af en toe verlevendigen de dialogen het geheel. Het gebruik van treffende bijvoeglijke naamwoorden maakt de beschrijving van Venetië, vanaf pagina 142, levendig en fris.

De stijl en de vorm van het dagboekverhaal maken de vele pagina's vlot leesbaar en blijvend interessant.

- Herlees een stukje over Louis' aankomst in Venetië. Zie je de stad voor je? Ruik en hoor je ze?

1.5. Genre

- “De castrat” is een psychologisch historisch dagboekverhaal. Een dagboekroman is meestal autobiografisch, maar is hier louter fictief.
 - Ken je nog titels van dagboekverhalen?
 - Wat vind je van een verhaal dat leest als een dagboek?
 - Hou je zelf een dagboek bij? Zou het interessant zijn voor publicatie of is het te intiem? Wat is nodig voor publicatie?

- Het boek is tegelijkertijd een LGBTQIA+-boek, net als “Heartstopper”:
 - Kan je beide boeken vergelijken? Lees je liever over de hedendaagse of over de historische setting? Zouden het nu betere tijden zijn voor Louis?
 - Ken je nog titels van LGBTQIA+-boeken?
 - Kan je je inleven in de discussie rond LGBTQIA+-boeken? Vind je het fijn dat die discussie aandacht krijgt in de klas?

Deze laatste vragen kan je vooraf voorbereiden door hier een kijkje te nemen: <https://www.deleesjury.be/begeleiders/moeilijke-onderwerpen-behandelen>

1.6. Vertelperspectief / structuur

Het verhaal is geschreven vanuit het perspectief van Louis en in de tegenwoordige tijd. Hij vertelt, in aparte hoofdstukjes, over de dingen die hij op een bepaalde dag beleeft. De dagboekvorm zorgt voor een intiem karakter (zie de eerder vragen hierover bij 1.5.). Achteraan is een verklarende woordenlijst opgenomen waarin de auteur dieper ingaat op de geschiedenis anno 16de eeuw.

1.7. Tijd en setting

Het verhaal wordt chronologisch verteld over een periode van bijna 2 jaar (1569-1572). Flashbacks geven een beeld van Louis' kinderleeftijd (p.64 e.v.). De 16de eeuw is de periode van de Franse godsdienstoorlogen en de Italiaanse renaissance. Het decor is Noord-Italië met de nadruk op Venetië.

- Maak een digitaal toeristisch uitstapje naar Venetië en Murano. Intussen leest iemand de levendige beschrijving van de stad voor (vanaf p.142).
- Venetië is een fascinerende stad. Ken je nog boeken en/of films met Venetië als decor? (bijvoorbeeld “De Engelen van Venetië” / Noëlla Elpers (Van Goor, 2014) of “De castraat” / Joyce Pool (Lemniscaat, 2013))

1.8. Einde

“De castraat” eindigt met een cliffhanger. De auteur geeft immers de verhaalelementen aan voor een vervolgdeel: Louis gaat onder een nieuwe identiteit naar het decadente Rome.

- Vind je het einde geloofwaardig? Is het een juiste keuze van de schrijver?
- Wie is de winnaar van het duel Louis-Sforza?
- Maakt het einde je nieuwsgierig naar het volgende deel? Laat je fantasie los om zelf een vervolg te schrijven. Verzin een nieuwe identiteit voor Louis, misschien een nieuwe vriend, de ondergang van Sforza...

1.9. Motto

Na het titelblad volgen twee citaten die verwijzen naar het motto van het boek: Louis weet dat hij fouten gemaakt heeft omdat hij in het nauw zat. Toch voelt hij er zich slecht bij. Hij ziet zijn innerlijke demonen als hij in de spiegel zijn knappe uiterlijk ziet. Daarom zegt hij ook: ik zal je mijn zonden vertellen en dan kunnen jullie, kortzichtige mensen, jullie messen slijpen om mij te veroordelen.

- Het motto beschrijft de boodschap die het boek wil meegeven. Is het nog toepasbaar op onze huidige samenleving? Oordelen wij te snel?

2. VERWERKING

2.1. Thema: homoseksualiteit

Vermits “De castraat” een historische setting heeft is het interessant om de homoseksualiteit historisch te duiden. In de “Ilias” hield Achilles van Patrocles, Michelangelo hield van Tommaso dei Cavalieri en Shakespeare van Pembroke: homoseksualiteit is van alle tijden. Rond de 13de eeuw echter groeit de vijandigheid tegenover sodomie. De criminalisering hangt samen met de uitbreiding van de katholieke kerk die voortplanting als het enige doel ziet van seksuele relaties. Tot in de vroegmoderne tijd bestond de angst dat, als sodomie niet bestraft werd, samenlevingen hetzelfde lot zouden ondergaan als de Bijbelse steden Sodom en Gomorra (zie pagina 90 voor

meer duiding). In Venetië vreesde men een goddelijke vloedgolf, elders zag men de pest als de goddelijke straf. Het gevolg: homoseksuelen kwamen op de brandstapel terecht. In de 18de eeuw, tijdens de verlichting, gingen stemmen op om de doodstraf te schrappen. Vanaf de 19de eeuw gold voor alle plegers van zedenfeiten, en daar werden homoseksuelen toen nog tot gerekend, dat ze achter de tralies belandden. Dat leidde tot wan-toestanden in de gevangenissen...

Het is pas vanaf de jaren 1970 dat een coming-out de norm wordt. In deze evolutie was Sigmund Freud de baanbreker. Hij beklemtoonde immers de waarde van het uiten van gevoelens. Het eerste Belgische homohuwelijk vond plaats op 6 juni 2003, adoptierechten dateren van 2006. Ook het taalgebruik varieerde. In de jaren 1950 was alles omfloerst: men sprak bijvoorbeeld van mensen die 'anders' of 'van de familie' waren. Vanaf 1980 raakt de Engelse term gay ingeburgerd. Recent spreekt men met trots van 'queer' of 'LGBTQIA+'. Terwijl sommigen de verworven rechten van de LGBTQIA+-gemeenschap verdedigen, ergeren anderen zich weer aan de te nadrukkelijke aanwezigheid van seksuele minderheden. Een nieuw fenomeen is het conflict met mensen met een islamitische achtergrond. Het conflict haalt de media als er sprake is van agressie tegen de LGBTQIA+-gemeenschap. Toch is het voor homoseksuelen met een migratieachtergrond zelf een moeilijk proces: ze worstelen met de spanning tussen hun seksualiteit en hun geloof en zoeken lang naar een evenwicht tussen hun verlangens en hun wil om een volwaardig lid te blijven van familie en gemeenschap.

- De coming out van Louis is een moeilijk proces, is dit vandaag nog herkenbaar? Zie je enige vooruitgang? Herken je nog de donkere sfeer van het boek?
- Vind je een popicoon als Harry Styles belangrijk? Zag je series als "Euphoria" en "The Handmaid's Tale"? Waarin zit hun waarde? Zijn boeken hierin even waardevol?
- Zowel Gent als Antwerpen hebben queer boekhandels met café. Vind je dat een interessant initiatief?
- Zelfaanvaarding kan moeilijk zijn. Dat komt ook duidelijk tot uiting bij Louis in "De castraat". Jezelf herkennen in kunst en literatuur kan daarbij helpen. Ga je daarmee akkoord?
- Louis zoekt steun bij mensen met een open mening: zijn docenten, de herbergierster. Hoe belangrijk is steun voor jou? Bij wie kan je terecht? Spelen sociale media hierin een rol? Of een platform als awel.be?
- Elk jaar wordt een prijs uitgereikt voor het beste Regenboogboek. Vorig jaar won Edward van de Vendel met zijn boek "Gloeit". Neem een kijkje op de site voor de shortlist van 2022.

2.1. Thema: helden en schurken

Het thema "Helden en schurken" is van alle tijden. Bisschop Sforza is de schurk van de puurste soort, zonder enige nuance. Hij past in het rijtje bij Voldemort, Bulstrode en vele andere. Iedereen Leest schrijft over dit thema: "Schurken leggen de helden het vuur aan de schenen en brengen uiteindelijk het beste in hen naar boven. Het mooiste verhaal ontstaat wanneer de kleine en zwakke wint. Vaak zijn held en schurk uit hetzelfde hout gesneden: slim, vindingrijk én dapper. Allebei gaan ze de strijd aan, de held voor het goede, de schurk voor het kwade. De helden dan: er zijn superhelden, al hun gevaarlijke acties eindigen goed, maar evenzeer huis- tuin- en keukenhelden, die zieken verzorgen, puinruimen en vuilnis ophalen. Ze hebben één ding gemeen: ze durven en hebben het lef om door te blijven gaan. Als lezer zoek je herkenning in personages, we leven dan ook mee met de onzekere held die denkt, twijfelt en uiteindelijk zijn doel bereikt." Het motto past hier nauwsluitend bij aan.

- Vind je Louis een superheld? Maak een uitgebreid portret van Louis en Sforza als held en schurk. Wie gebruikt wie? Wie wint? Past Lorenzo in het rijtje?
- De held vecht voor het goede, de schurk voor het kwade? Maar wat is goed, en wat is kwaad? Hoe gaan we daar vandaag mee om? Zijn we niet allemaal held én schurk?
- Het thema 'goed versus kwaad' is populair in de literatuur en film. Wat is je favoriete film, boek? Wie is je favoriete held,? Kan je een favoriete schurk hebben? Kan een schurk überhaupt sympathiek zijn? Ken je een onhandige schurk?

2.3. Castraatzangers

- Louis is een castraatzanger. Op pagina 86 tot 88, en op pagina 423 vind je een uitgebreide toelichting. De behandeling lijkt ons nu barbaars en bestaat niet meer. Verminking van het lichaam in functie van een hoger

doel bestaat echter nog wel: denk aan doping in sport, medicatie om beter te studeren, drugs allerhande...
Ga je akkoord met deze stelling? Is er een verschil?

2.4. Creatieve verwerking: schrijfoopdracht

- Herschrijf het verhaal en maak er een hedendaagse story van: kies een magische stad, een held en een schurk, een conflict. Maak eventueel een graphic novel of poetry novel.
- Maak een datingprofiel aan voor Louis. Hoe beschrijft hij zichzelf naar de buitenwereld toe?
- Schrijf een rouwadvertentie voor Agoston of voor Lorenzo.

2.5. Creatieve verwerking: boektrailer

- Maak een boektrailer aan de hand van de gratis app Magisto.

3. VERDER LEZEN

- Een groene bloem / Floortje Zwigtman (De Fontein, 2015)
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.